

CHIẾN TRANH THƯƠNG MẠI MỸ - TRUNG VÀ VẤN ĐỀ THU HÚT ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP NƯỚC NGOÀI VÀO VIỆT NAM

TRẦN KIM ANH*

Tóm tắt: Cuộc chiến thương mại giữa hai nền kinh tế lớn nhất thế giới là Mỹ và Trung Quốc xảy ra đã ảnh hưởng đến nền kinh tế của nhiều quốc gia, trong đó có Việt Nam - một nền kinh tế đang phát triển. Bài viết dưới đây phân tích tác động của chiến tranh thương mại Mỹ - Trung đối với nền kinh tế Việt Nam trong việc thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài FDI, từ đó đưa ra một số giải pháp kiến nghị trong thời gian tới.

Từ khóa: Quan hệ Mỹ - Trung, Chiến tranh thương mại, Đầu tư, Thu hút FDI

1. Nguyên nhân chiến tranh thương mại Mỹ - Trung

Chiến tranh thương mại giữa Mỹ và Trung Quốc chính thức nổ ra từ ngày 22/3/2018, khi Tổng thống Mỹ Donald Trump tuyên bố đánh thuế 50 tỷ USD đối với 1.102 sản phẩm hàng hóa Trung Quốc xuất khẩu vào Mỹ, để ngăn chặn những hành vi thương mại được cho là không công bằng và hành vi trộm cắp tài sản trí tuệ từ Trung Quốc. Về phía Trung Quốc, bắt đầu áp đặt mức thuế 25% cho 545 loại sản phẩm của Mỹ trị giá 34 tỷ USD, đe dọa áp thuế cao hơn đối với 16 tỷ USD xuất khẩu của Mỹ, nhắm vào các hàng hóa năng lượng như than đá và dầu thô... Từ đó đến nay, sự leo thang căng thẳng giữa hai nền kinh tế lớn nhất thế giới đã vượt qua biên giới hai nước, ảnh hưởng tới chuỗi cung ứng toàn cầu của guồng máy kinh tế thế

giới (trong đó có Việt Nam) đang trong giai đoạn toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế theo cả bề rộng và bề sâu, trước mắt và lâu dài.

Cuộc chiến tranh thương mại Mỹ- Trung bắt nguồn từ những nguyên nhân sau đây:

Về kinh tế, cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung là do Mỹ phát động. Lý do Mỹ đưa ra là vì Trung Quốc bảo trợ cho các doanh nghiệp nước này cạnh tranh không lành mạnh, thao túng thị trường và ăn cắp tài sản trí tuệ. Trung Quốc không chỉ gây ra vấn đề về việc làm, mà còn gây ra mối nguy kinh tế lớn hơn cho Mỹ. Đó là việc Trung Quốc cố ý làm suy yếu nền tảng công nghệ của Mỹ. Sâu xa hơn, là chiến lược "Sản xuất năm 2025" của Trung Quốc với những tham vọng thống trị nhiều lĩnh vực then chốt. Những vấn đề này sẽ ảnh hưởng đến lợi ích của người lao động và doanh nghiệp Mỹ. Trước những cáo buộc trên, Trung Quốc cho rằng Mỹ đánh thuế là vi phạm

* ThS., Trường Đại học Thương mại

quy định của Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO); chính sách bảo hộ thương mại của Mỹ sẽ phá vỡ các quy tắc thương mại, làm suy thoái kinh tế toàn cầu. Hơn thế nữa, điều này còn ảnh hưởng tiêu cực đến quan hệ kinh tế và ngoại giao giữa hai nước.

Về chính trị, có nhiều ý kiến cho rằng cuộc chiến này thuần túy là về thương mại. Điều này không đúng. Không chỉ cản trở Trung Quốc về thương mại, Mỹ còn muốn ngăn chặn sự trỗi dậy nói chung của Trung Quốc. Nếu 25 năm qua, 2 đảng ở Mỹ đồng thuận cần tích cực hợp tác với Trung Quốc, thì đến nay họ vẫn đồng thuận nhưng để cạnh tranh cứng rắn với Trung Quốc. Sự trỗi dậy của Trung Quốc đã gây ra lo ngại cho an ninh quốc gia Mỹ, bởi việc Trung Quốc mở rộng ảnh hưởng, đến một ngày nào đó sẽ lật đổ vị thế thống trị của Mỹ ở Châu Á – Thái Bình Dương nói riêng, trên thế giới nói chung.

Về quân sự, quốc phòng, Mỹ cho rằng, Trung Quốc là mối đe dọa với nền công nghiệp quốc phòng của họ, là hiểm họa ngày càng lớn và đáng kể trong việc cung cấp trang thiết bị sống còn cho quân đội Mỹ. Điều này càng củng cố quyết tâm cạnh tranh của Mỹ.

2. Tác động của cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung Quốc đến thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài (FDI) vào Việt Nam

Khi Trung Quốc và Mỹ bị hạn chế nhập khẩu hàng hóa lẫn nhau, điều đó đồng nghĩa với việc các doanh nghiệp, chính phủ hai nước sẽ tìm các biện pháp tháo gỡ như tìm cách xuất khẩu, tiêu thụ hàng hóa vào các thị trường mới; áp dụng các chính sách để khuyến khích tiêu dùng nội địa; chuyển hướng đầu tư sang các nước khác... Khi đó

việc thu hút FDI của Việt Nam từ Mỹ và Trung Quốc cũng như từ các nước khác sẽ có nhiều cơ hội cũng như sẽ phải đối mặt với những rủi ro.

2.1. Những tác động tích cực

2.1.1. Lợi thế của Việt Nam trong cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung

Trước bối cảnh cạnh tranh thương mại Mỹ - Trung ngày càng căng thẳng, Ngân hàng UOB Việt Nam đã công bố “Báo cáo kinh tế Việt Nam - Điểm sáng của Châu Á giữa bối cảnh căng thẳng thương mại, 2019”. Báo cáo cho thấy, các công ty đa quốc gia đang định hướng di dời cơ sở sản xuất sang Việt Nam. Theo báo cáo này, thương chiến giữa Mỹ - Trung Quốc gây ra biến động mạnh mẽ trong lĩnh vực thương mại toàn cầu, làm trì trệ hoạt động xuất khẩu. Trung Quốc - công xưởng của thế giới và các quốc gia được tích hợp trong chuỗi cung ứng của Trung Quốc. Lo ngại về thuế xuất nhập khẩu cao đã khiến các nhà sản xuất (những bên bị tác động bởi thuế bổ sung) tính đường hoạch định chiến lược bằng cách di dời cơ sở sản xuất sang những địa điểm khác, nhằm giảm thiểu tác động từ thuế quan.

Dưới đây là một số yếu tố làm nên sức hấp dẫn của Việt Nam đối với nhà đầu tư nước ngoài trong bối cảnh cạnh tranh thương mại Mỹ - Trung mà Bloomberg chỉ ra:

- Chi phí rẻ

Công nhân ngành sản xuất ở Việt Nam được trả lương trung bình 216 USD/tháng, chưa bằng một nửa so với mức lương ở Trung Quốc. Giá điện ở Việt Nam chỉ ở mức khoảng 7 cent Mỹ/kilowatt giờ, so với 10 cent ở Indonesia và 19 cent ở

Philippines – theo dữ liệu từ trang GlobalPetroPrices.com.

Việt Nam cũng là nước có lực lượng lao động lớn nhất ở Đông Nam Á, với 57,5 triệu người, so với 15,4 triệu người của Malaysia và 44,6 triệu người của Philippines – theo dữ liệu từ Ngân hàng thế giới (WB).

- Các thỏa thuận và vốn đầu tư

Điểm mạnh khác của Việt Nam là mạng lưới các hiệp định thương mại chặt chẽ. Hiện tại, Việt Nam có tổng cộng 13 hiệp định thương mại tự do (FTA) đã được ký kết và ba hiệp định khác đang trong quá trình đàm phán. Cụ thể, Việt Nam đã có thỏa thuận thương mại tự do với nhiều nền kinh tế như Hàn Quốc và Châu Âu, đồng thời là một thành viên của Hiệp định Đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP). Tháng 6/2018, Việt Nam hoàn tất thỏa thuận thương mại với Liên minh Châu Âu (EU) nhằm xóa bỏ gần như toàn bộ thuế quan. Tại khu vực Đông Nam Á, mới chỉ có Singapore đạt một thỏa thuận như vậy với EU. Điều này giúp nguồn hàng Việt Nam khi xuất khẩu đến các khu vực quan trọng trên thế giới sẽ được miễn thuế, tạo cơ hội cho việc di dời cơ sở sản xuất sang Việt Nam.

Chính phủ Việt Nam cũng đang tạo điều kiện thuận lợi hơn cho các nhà đầu tư nước ngoài bằng kế hoạch nâng trần sở hữu đối với nhà đầu tư ngoại trong các công ty đại chúng lên 100%, ngoại trừ một số lĩnh vực như ngân hàng và viễn thông.

- Vị trí địa lý

Vị trí gần kề Trung Quốc cũng là một điểm làm gia tăng sức hấp dẫn của Việt Nam so với những nước ở khá xa Trung

Quốc như Indonesia, Philippines và Malaysia. Lợi thế của Việt Nam về khoảng cách và thời gian di chuyển trong vận tải đường biển tại Việt Nam ngắn hơn so với các quốc đảo như Philippines và Indonesia, do đó tiết kiệm được chi phí và đẩy nhanh tốc độ tiếp cận thị trường, do đó là quốc gia lý tưởng cho hoạt động sản xuất và xuất khẩu thế giới¹.

Các công ty ở Trung Quốc cần nguyên vật liệu thô hoặc linh kiện từ Mỹ có thể tìm mua các hàng hóa này qua Việt Nam. Việt Nam hiện là đối tác thương mại lớn nhất của Trung Quốc ở Đông Nam Á và hai nước đang giữ vị trí ngày càng trung tâm trong chuỗi sản xuất của nhau.

- Sự ổn định

Việt Nam là một trong những nền kinh tế tăng trưởng nhanh nhất thế giới, với tốc độ tăng trưởng được dự báo đạt khoảng 7% trong năm nay. Tỷ giá tiền đồng của Việt Nam tương đối ổn định trong năm 2018 nếu so với các đồng tiền khác ở khu vực Châu Á như đồng rupee của Ấn Độ và đồng rupiah của Indonesia - hai đồng tiền đã trải qua những đợt rớt giá mạnh từ đầu năm. Tăng trưởng kinh tế mạnh và ổn định chính trị là những yếu tố rất quan trọng đối với nhà đầu tư.

Như vậy nhiều thế mạnh như vị trí địa lý gần với Trung Quốc, lực lượng lao động trẻ, mức lương cạnh tranh, đặc quyền thương mại đến từ nhiều phía và chính sách khuyến khích đầu tư nước ngoài sẽ giúp Việt Nam trở thành thị trường đầu tư hấp dẫn ở Châu Á.

¹ Ngân hàng United Overseas Bank Việt Nam (UOB), "Báo cáo kinh tế Việt Nam – Điểm sáng của Châu Á giữa bối cảnh căng thẳng thương mại", 2019.

2.1.2. Thu hút đầu tư trực tiếp nước ngoài tại Việt Nam đang gia tăng trong thời gian qua

Trong bối cảnh căng thẳng thương mại Mỹ - Trung Quốc ngày càng gia tăng, vốn đầu tư FDI rót vào Việt Nam vẫn ở mức cao. Năm 2018, vốn FDI thực hiện tăng 9,1% so với cùng kỳ năm trước, đạt 19,1 tỷ USD. Trong năm 2019, vốn FDI tại Việt Nam đang trên đà vượt mức 20 tỷ USD với mức tăng trưởng 6,7% nhờ vào việc các doanh nghiệp đa quốc gia chuyển hướng một số hoạt động vận hành để tránh mức thuế cao do xung đột thương mại Hoa Kỳ - Trung Quốc tạo nên. Các nguồn chính của FDI có thể sẽ đến từ Hàn Quốc, Trung Quốc (bao gồm cả Đài Loan và Hồng Kông)².

Nhóm nghiên cứu của Ngân hàng UOB Việt Nam đánh giá, cùng với sự tăng trưởng của dòng vốn FDI, các hoạt động dự án FDI mới đã được triển khai tại Việt Nam. Dựa vào mức tăng trưởng hiện tại, 2019 có khả năng sẽ là năm tốt nhất trong lịch sử kinh tế Việt Nam. Từ đầu năm đến tháng 7/2019, có 2.064 dự án mới cấp phép, cao hơn 25% so với cùng kỳ năm 2018.

Cục Đầu tư nước ngoài công bố số liệu thống kê về tình hình thu hút đầu tư nước ngoài trong năm 2019 cho thấy sự tăng trưởng vượt bậc của đầu tư theo hình thức góp vốn, mua cổ phần. Theo đó năm 2019 cả nước có 9.842 lượt góp vốn, mua cổ phần của nhà đầu tư nước ngoài, với tổng giá trị vốn góp lên tới 15,847 tỷ USD, tăng 56,4% so với cùng kỳ năm 2018, chiếm 40,7% tổng vốn đăng ký.

Cũng theo Cục Đầu tư nước ngoài, đầu tư theo hình thức góp vốn, mua cổ phần có xu hướng tăng mạnh trong những năm gần đây và chiếm tỷ trọng ngày càng lớn trong tổng vốn đầu tư nước ngoài. Cụ thể, nếu năm 2017, đầu tư theo hình thức góp vốn, mua cổ phần chỉ chiếm 17,02% tổng vốn đăng ký, thì năm 2018 chiếm 27,9%, và năm 2019 đã lên tới 40,7% tổng vốn đăng ký.

Dù xu hướng đầu tư theo hình thức mua bán - sáp nhập doanh nghiệp (M&A) đã bùng nổ trong những năm gần đây, song năm nay, xu hướng lan rộng hơn. Trong bối cảnh thương chiến Mỹ - Trung chưa có hồi kết, đây là hình thức đầu tư khiến các nhà đầu tư nhanh chóng “né” được hệ lụy của cuộc chiến này nhất do thù tục góp vốn mua cổ phần thường đơn giản và nhanh chóng hơn so với việc các nhà đầu tư nước ngoài tiến hành đầu tư dự án mới tại Việt Nam, đồng thời ngay lập tức nhà đầu tư có thể tận dụng được thương hiệu, thị trường và kinh nghiệm của doanh nghiệp tại Việt Nam. Việt Nam được coi là “vịnh tránh bão” an toàn cho các nhà đầu tư. Đầu tư theo hình thức M&A cũng là cách để nhà đầu tư sớm thâm nhập thị trường Việt Nam, nhằm tận dụng các cơ hội do các FTA thế hệ mới mang lại.

Với môi trường kinh doanh thông thoáng, an ninh, chính trị ổn định, Việt Nam được đánh giá là điểm thu hút đầu tư hấp dẫn. Cụ thể, tính đến 20/12/2019, Việt Nam đã thu hút 3.883 dự án cấp phép mới với số vốn đăng ký đạt 16,75 tỷ USD, bằng 93,2% so với cùng kỳ năm 2018³.

² Cục Đầu tư nước ngoài, “Tình hình thu hút đầu tư nước ngoài năm 2019”.

³ Cục Đầu tư nước ngoài, “Tình hình thu hút đầu tư nước ngoài năm 2019”.

Bên cạnh đó, đã có 1.037 lượt dự án được cấp phép từ các năm trước đăng ký điều chỉnh vốn đầu tư với số vốn tăng thêm đạt 4.789.8 triệu USD, giảm 13.6% so với cùng kỳ năm trước. Trong năm 2019 Hàn Quốc dẫn đầu với tổng vốn đầu tư 7.92 tỷ USD, chiếm 20,8% tổng vốn đầu tư vào Việt Nam; Hồng Kông đứng thứ hai với tổng vốn đầu tư 7,87 tỷ USD; Singapore đứng vị trí thứ 3 với tổng vốn đầu tư đăng ký là 4,5 tỷ USD, chiếm 11.8% tổng vốn đầu tư. Tiếp theo là Nhật Bản, Trung Quốc,... Trong đó, đầu tư từ Trung Quốc, Hồng Kông có xu hướng tăng so với cùng kỳ do tác động của chiến tranh thương mại Mỹ - Trung. Cụ thể: đầu tư từ Trung Quốc tăng gần 1,65 lần, từ Hồng Kông tăng 2.4 lần so với cùng kỳ 2018.

Một thông tin quan trọng khác, chưa từng được đưa ra trong các bản báo cáo về tình hình thu hút đầu tư nước ngoài của Việt Nam của Cục Đầu tư nước ngoài nhưng lại được nhấn mạnh trong báo cáo vừa được công bố. Đó là, trong 10 tháng năm 2019, số lượng các đoàn sang làm việc, tìm hiểu cơ hội đầu tư tăng khá mạnh, tăng khoảng 30% so với cùng kỳ năm trước. Trong đó, nhiều đoàn tìm hiểu cơ hội để dịch chuyển đầu tư từ Trung Quốc sang Việt Nam do tác động của chiến tranh thương mại Mỹ - Trung. Các đối tác chủ yếu đến từ Nhật Bản, Hàn Quốc, Trung Quốc, Hồng Kông, Singapore. Thông tin trên đã một lần nữa khẳng định những tác động quan trọng của thương chiến Mỹ - Trung đối với tình hình thu hút FDI của Việt Nam.

Một khảo sát riêng của WB về 33 công ty đã dịch chuyển sản xuất khỏi Trung

Quốc kể từ khi cuộc chiến thương mại bắt đầu càng khẳng định thêm điều này. Có tới 23 công ty trong số đó đã chuyển đến Việt Nam, phần còn lại chuyển đến Malaysia, Thái Lan và Campuchia.

2.2. Tác động tiêu cực

2.2.1. Từ phía đầu tư của Trung Quốc

Bên cạnh những cơ hội cho đầu tư của Việt Nam trong bối cảnh cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung Quốc chưa có hồi kết, thì những hệ lụy đến từ cuộc chiến này sẽ là không nhỏ nếu Việt Nam không cảnh giác trước các nguy cơ các doanh nghiệp Trung Quốc lợi dụng các cơ chế chính sách trong thu hút FDI nhằm né tránh sự trừng phạt tăng thuế của Mỹ đối với hàng hóa có xuất xứ từ Trung Quốc. Khi Mỹ áp thuế cao đối với một số mặt hàng của Trung Quốc thì các nhà đầu tư sẽ chuyển dịch sang khu vực Châu Á trong đó có Việt Nam, một thị trường đầu tư rất hấp dẫn. Việt Nam sẽ đón nhận được những dự án đầu tư tốt, hạn chế được các dự án chất lượng không cao, song bên cạnh đó có chuyện gian lận xuất xứ, các dự án có tác động không tốt đến môi trường, cũng như đảm bảo an ninh.

Có thể thấy trong thời gian qua, vốn đầu tư FDI từ Trung Quốc vào Việt Nam đã tăng nhanh, đặc biệt trong những tháng đầu năm 2019. Nếu quý I/2016, Trung Quốc chỉ đăng ký đầu tư vào Việt Nam tổng cộng gần 297 triệu USD, đứng vị trí thứ sáu, quý I/2017, con số này tăng lên 823,6 triệu USD, đứng vị trí thứ ba và đến quý I/2019, các nhà đầu tư Trung Quốc đã đăng ký đầu tư 137 dự án đầu tư mới, với tổng vốn đăng ký 723,18 triệu USD⁴.

⁴ Cục Đầu tư nước ngoài, "Tình hình thu hút đầu tư nước ngoài quý I năm 2019"

Cũng theo Báo cáo nghiên cứu “Cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung: Cơ hội và rủi ro cho ngành gỗ Việt Nam” vừa được công bố tại Hội thảo “Tác động cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung đối với ngành gỗ Việt Nam”, thời gian gần đây, đặc biệt là đầu năm 2019, các dự án FDI mới trong ngành gỗ tăng nhanh và lại chủ yếu tập trung mảng chế biến. Đáng chú ý, Trung Quốc dẫn đầu trong danh sách các quốc gia đầu tư vào ngành gỗ, tiếp đến là các thị trường như Đài Loan, Hàn Quốc, Hồng Kông và Nhật Bản. Theo nghiên cứu này, một trong những nguyên nhân dẫn đến việc gia tăng về các dự án với quy mô nhỏ có thể là do các doanh nghiệp Trung Quốc đầu tư các nhà máy nhỏ tại Việt Nam nhằm tranh thủ lợi thế về xuất xứ, trong bối cảnh Chính phủ Mỹ áp dụng các mức thuế mới đối với hàng hóa từ Trung Quốc. Tuy nhiên, rủi ro sẽ xảy ra nếu các doanh nghiệp này nhập các mặt hàng gỗ từ Trung Quốc, sơ chế tại các nhà máy ở Việt Nam sau đó xuất sang Mỹ nhằm né thuế. Đặc biệt, trong bối cảnh Việt Nam xuất siêu lớn sang Mỹ thì sự rủi ro này cần được nhận diện, để dự phòng hệ lụy của đầu tư núp bóng, đầu tư lẩn tránh, lợi dụng xuất xứ nguồn gốc tại Việt Nam cũng như hạn chế tối thiểu tác động ngược chiều không mong muốn do căng thẳng Mỹ - Trung mang lại.

2.2.2. Từ phía đầu tư của Mỹ

Chiến tranh thương mại có thể là cái “cớ” để Tổng thống Donald Trump tạo ra các rào cản, hoặc ưu đãi để khuyến khích các tập đoàn Mỹ rút vốn về nước. Điều đó có thể khiến dòng vốn đầu tư của Mỹ vào Việt Nam tăng chậm lại. Ngoài ra vấn đề hiện nay là Mỹ giảm nhập hàng Trung

Quốc, tăng nhập hàng Việt Nam nên các nhà máy ở Việt Nam sẽ mở rộng, gia tăng công suất. Khi chiến tranh thương mại kết thúc, nếu Mỹ quay sang mua hàng của Trung Quốc thì Việt Nam sẽ thừa công suất, giảm phát, hàng tồn kho tăng lên..., khi đó thì khó khăn sẽ chưa thể lường trước được.

2.2.3. Từ phía tỷ giá

Trong cuộc thương mại Mỹ - Trung, sức ép tăng lãi suất đồng USD của Mỹ và giảm giá đồng nhân dân tệ của Trung Quốc sẽ cùng hợp lực làm tăng sức ép lên tỷ giá VND. Sức ép giảm giá VND (tăng tỷ giá đối với đồng USD) sẽ gia tăng cùng chiều với sự gia tăng nhập siêu và khan hiếm ngoại tệ, cũng như quy mô dòng chảy ngược USD ra ngoài biên giới trước sức hút chênh lệch lãi suất huy động đồng USD của Việt Nam (hiện bằng 0% và chưa có dấu hiệu tăng) với Mỹ (từ 1,75-2% và sẽ tiếp tục tăng chậm).

Nếu kéo dài xu hướng ổn định tỷ giá (tức làm tăng giá trị danh nghĩa VND), sự bất lợi về xuất khẩu của hàng Việt sẽ đậm nét hơn và sức cản thu hút dòng vốn FDI vào Việt Nam cũng sẽ lớn dần lên. Điều này đồng nghĩa với khả năng thu hẹp sản xuất và xuất khẩu của khu vực FDI vì bị thiệt hại về tỷ giá khi đầu tư vào Việt Nam.

Còn nếu buộc phải tăng tỷ giá, tức giảm giá VND, để tăng thu hút FDI, thì áp lực lạm phát trong nước sẽ là thách thức lớn nhất, trong bối cảnh sức ép lạm phát chi phí đẩy và lạm phát tiền tệ trong nước giữ nguyên, thậm chí còn tiếp tục gia tăng cùng quá trình tăng tốc tự chủ tài chính và thị trường hóa cộng đồng đồng đảo các đơn vị

sự nghiệp công trong nước theo lộ trình đã định.

Như vậy, nhìn tổng thể, cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung càng kéo dài và càng mở rộng càng có thể làm đứt đoạn hoặc dịch chuyển chuỗi cung ứng liên kết cũ, hình thành hoặc làm sâu sắc hơn các chuỗi liên kết mới, xuất hiện những đảo chiều của dòng FDI khu vực và thể giới theo hướng tránh các thị trường đang chịu mức thuế cao, tập trung vào các nước ít có nguy cơ áp thuế bảo hộ nhiều hơn.

3. Một số giải pháp, kiến nghị

Trong thời gian tới, để hạn chế những tác động tiêu cực, tận dụng cơ hội trong việc thu hút FDI từ chiến tranh thương mại Mỹ - Trung, bài viết đề xuất một số giải pháp kiến nghị sau:

- *Đối với cơ quan quản lý*

+ Chủ động theo sát diễn biến của chiến tranh thương mại. Phải phân tích và dự báo một cách chi tiết, cụ thể những tác động trực tiếp cũng như gián tiếp. Từ đó đưa ra các giải pháp cho từng kịch bản phù hợp.

+ Tiếp tục tạo môi trường đầu tư minh bạch, tăng cường thu hút FDI từ Mỹ; tăng cường năng lực công nghệ để thu hút doanh nghiệp FDI, nhất là chú trọng công nghệ cao.

+ Tiếp tục có những chính sách tốt tạo điều kiện thuận lợi cho môi trường kinh doanh và đầu tư bởi với vị trí địa lý thuận lợi, Việt Nam đang là một nước có tiềm năng lớn có thể thay thế vai trò sản xuất của Trung Quốc cho các tập đoàn đa quốc gia muốn hướng tới tiêu thụ sản phẩm ở thị trường Mỹ; tiếp cận nhanh với các nhà đầu tư lớn trên thế giới, tranh thủ thời cơ thị

trường Trung Quốc bị ảnh hưởng để xúc tiến đầu tư vào Việt Nam...

+ Kiểm soát chặt chẽ ngoại tệ, đề phòng hiện tượng thoái vốn của các nhà đầu tư nước ngoài; chủ động ứng phó với các biện pháp tăng cường bảo hộ thương mại từ Mỹ; chủ động đối phó với biến động về tỷ giá.

+ Rà soát và cắt giảm bớt các ưu đãi đầu tư trong trường hợp dòng vốn FDI có dấu hiệu tăng nhanh. Việt Nam cần chuẩn bị tốt hơn các điều kiện để tiếp nhận làn sóng đầu tư chất lượng cao và đầu tư vào công nghiệp phụ trợ trong trường hợp có sự dịch chuyển từ Trung Quốc.

+ Cần tiếp tục cải thiện nâng cấp hạ tầng, đặc biệt là hạ tầng logistics nhằm giảm chi phí đầu tư và chi phí lưu thông.

+ Sự bùng nổ đầu tư rất dễ dẫn đến quá tải về môi trường, cần tiếp tục hoàn thiện và nâng cao tính hiệu lực của các văn bản quy định về môi trường và xã hội của đầu tư FDI vào Việt Nam.

+ Tăng cường biện pháp phòng vệ thương mại, để ngăn cản hàng hóa Trung Quốc đội lốt hàng Việt Nam tràn vào Việt Nam. Kiểm soát chặt dòng vốn FDI vào Việt Nam để tránh những dự án với mục đích là lắp ráp và xuất khẩu sang Mỹ, tránh việc đầu tư lẩn tránh, lợi dụng xuất xứ nguồn gốc tại Việt Nam.

- *Đối với doanh nghiệp*

+ Doanh nghiệp cần đồng hành cùng Nhà nước trong quá trình đối phó với những biến động xấu đến từ cuộc chiến. Cần chủ động tìm hiểu thông tin, cảnh báo sớm những diễn biến về cuộc chiến để có giải pháp ứng phó; đồng thời sẵn sàng điều chỉnh sản xuất, kinh doanh, nguồn cung và thị trường một cách linh hoạt nhất có thể.

+ Doanh nghiệp phải không ngừng nâng cao năng lực cạnh tranh, tiềm lực tài chính, kỹ thuật để có thể cung cấp cho thị trường những sản phẩm có sức cạnh tranh cao. Đặc biệt, cần tập trung vào những mặt hàng đang có lợi thế, những mặt hàng không nằm trong danh sách cấm vận của cả hai bên để có thể tiếp cận nhanh với các nhà đầu tư lớn trên thế giới, tranh thủ thời cơ thị trường Trung Quốc bị ảnh hưởng để xúc tiến đầu tư vào Việt Nam.

+ Cần có sự liên kết, thông tin cho nhau, để có chương trình, kế hoạch đối phó với những biến động xảy ra. Giữ liên hệ với các cơ quan quản lý Nhà nước để bảo vệ quyền lợi của doanh nghiệp.

+ Cần thận trọng trong liên kết, hay làm cầu nối thương mại, đầu tư giữa các doanh nghiệp Trung Quốc với thị trường Mỹ để hạn chế rủi ro không đáng có.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bình Minh, "Bloomberg: 4 yếu tố giúp Việt Nam hưởng lợi chiến tranh thương mại Mỹ-Trung", *VnEconomy*, <http://vneconomy.vn/bloomberg-4-yeu-to-giup-viet-nam-huong-loi-chien-tranh-thuong-mai-my-trung-2018121211072561.htm>.

2. Cục Đầu tư nước ngoài, Tình hình thu hút đầu tư nước ngoài quý I năm 2019, Tình hình thu hút đầu tư nước ngoài năm 2019.

3. Hoài Anh, "Thương chiến Mỹ - Trung và những cảnh báo với thu hút FDI", *Hải quan Online*, <https://haiquanonline.com.vn/thuong-chien-my-trung-va-nhung-can-bao-voi-thu-hut-fdi-107740-107740.html>.

4. Hoàng Thị Thủy, "Chiến tranh thương mại Mỹ - Trung và vấn đề đặt ra đối với kinh tế Việt Nam", *Tạp chí Tài chính*, kỳ 1 tháng 10/2019.

5. Ngân hàng United Overseas Bank Việt Nam (UOB), "Báo cáo kinh tế Việt Nam – Điểm sáng của Châu Á giữa bối cảnh căng thẳng thương mại", 2019.

6. Ngọc Linh, "Chiến tranh thương mại Mỹ - Trung leo thang: Việt Nam thành điểm đầu tư hấp dẫn", *Tiền phong*, <https://www.tienphong.vn/kinh-te/chien-tranh-thuong-mai-my-trung-leo-thang-viet-nam-thanh-diem-dau-tu-hap-dan-1456974.tpo>.

7. Nguyễn Đức, "'Bóng dáng' thương chiến Mỹ - Trung ngày càng rõ trong dòng vốn FDI", *Báo Đầu tư*, <https://baodautu.vn/bong-dang-thuong-chien-my---trung-ngay-cang-ro-trong-dong-von-fdi-d109852.html>.

8. Nguyễn Minh Phong, "Nguồn vốn FDI vào Việt Nam sẽ chịu tác động từ cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung?", *Tạp chí Tài chính*, 2018.

9. Tô Xuân Phúc & cộng sự, "Cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung, cơ hội và rủi ro cho ngành gỗ Việt Nam", *Kỳ yếu hội thảo "Tác động của cuộc chiến thương mại Mỹ - Trung đối với ngành gỗ Việt: Chuyển dịch đầu tư nước ngoài, cơ hội và rủi ro trong xuất nhập khẩu"*, tháng 6/2019.